

OPONENTSKÝ POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

Název práce: Vizuální vnímání femininity a maskulinity u dětí předškolního věku

Autorka práce: Tereza Hanzlíková

Jak je uvedeno již v úvodní anotaci (a jak sám název napovídá), práce se zabývá specifiky vizuální percepce femininity a maskulinity v období předškolního věku. Obsahuje část teoretickou i empirickou a soustředí se především na shodnost či rozdílnost této percepce v kontextu věku a genderu samotných dětí. Zároveň si klade za cíl rozpoznat hranice mezi tím, co je vnímáno jako femininní a co jako maskulinní a které faktory jsou v tomto ohledu stěžejní. Jedná se tudíž o téma velmi aktuální, byť na české půdě spíše neprobádané.

Práce splňuje všechny formální náležitosti, je přehledně a logicky konstruovaná a čtivá. Objevují se zde sice občasné agramatismy a chybné větné konstrukce, tyto však nebrání bližšímu porozumění celého textu. Z formálního hlediska lze vytknout spíše práci s literaturou, resp. s literárními odkazy. Ne vždy totiž odpovídají seznamu literatury v závěru práce (např. u odkazu na publikaci Renzetti, Curran je v textu opakovaně uváděn rok 2005, v seznamu literatury však čteme rok 2003) a též samotné odkazování v textu je někdy formálně nesprávné (typicky při odkazech na závěry výzkumníků v článku či publikaci jiného autora – např. Kohlberg, 1966 in Biernat, 2012 na s. 14). Navíc, pokud autorka přímo necituje, ale „pouze“ parafrázuje, neuvádí odkaz na konkrétní stranu či strany, byť to aktuální citační norma ČSN ISO 690:2011 v daných případech vyžaduje (např. parafráze Ruth Hartley, s. 10). Dochází tak k paradoxní situaci, kdy přesto, že je v textu odkaz uveden, nelze na jeho základě původní zdroj dohledat.

Teoretická část práce stručně a výstižně popisuje východiska pro část empirickou. Autorka tento záměr zdůrazňuje i tím, že do textu vkládá komentáře odůvodňující její výběr témat pro vlastní výzkum (např. s. 15) a celá práce poté působí jednotně a uceleně.

Za ne zcela dostačující však považuji opět práci s literaturou (tentokrát z hlediska jejího reálného využití). Některé části textu, které obsahují více či méně odborná tvrzení, totiž nejsou podepřeny žádným odkazem k literatuře a působí poté příliš generalizovaně (např. samotný úvod či výrok „V určitých životních obdobích disponují lidé svými rodově typickými vlastnostmi větší měrou, naopak někdy tyto vlastnosti u některých zcela zanikají.“, s. 16) až laicky (např. výrok „Pohlaví a gender není totéž, jak si někteří lidé v naší společnosti myslí“, s. 9). Jiná tvrzení jsou dokonce minimálně sporná (ne-li nepravdivá), byť se k nějakému zdroji formálně odkazují (např. výrok „Genderová socializace většinou probíhá vědomě, kdy rodiče posilují chování svých dětí prostřednictvím explicitních odměn či trestů.“, s. 9). Doporučuji tedy do budoucna tuto oblast více pohlídat. Vzhledem k nárokům bakalářské práce však autorka prokázala potřebnou schopnost orientace v literatuře dotýkající se daného tématu, a to včetně zahraničních zdrojů.

Empirická část práce shrnuje jednotlivé kroky autorčina výzkumu. Obsahuje metodologii, průběh získávání dat, jejich prezentaci, analýzu i interpretaci. Zde bych obzvláště vyzdvihla způsob, jakým autorka výzkum vystavěla, resp. jak jej metodologicky uchopila. Její vlastnoručně vyrobené materiály představují zcela originální cestu ke zjišťování genderových postojů u dětí předškolního věku a nabízejí tak nové možnosti pro kýženou výzkumnou práci.

Bohužel, tento potenciál nebyl zcela využit. Polostrukturované rozhovory, které s dětmi autorka vedla, nejdou příliš do hloubky (jak sama autorka píše v závěru, mnohdy zde chybí otázka „proč?“, tedy pátrání po příčinách odpovědí), byť má v tomto smyslu práce s předškolními dětmi určité limity. Za mnohem zásadnější nedostatek však považuji určitou návodnost otázek, kdy je z autorčina způsobu jejich kladení zřejmý tlak na předpokládanou genderovou stereotypii (za všechny viz rozhovor s Karolínou, 3 roky – „Jak to? Vždyť je to táta. Ten si nehraje s rytířem?“). Z autorčiných otázek tedy cítím určitou (zřejmě neuvědomělou) snahu získat od dětí odpovědi, které sama očekává, že by děti měly mít.

Pouze „na povrchu“ také zůstává výzkumná interpretace. Omezuje se spíše pouze na popis zjištěných výpovědí a blíží se tak více kvantitativnímu výzkumu než kvalitativnímu. Navíc, samotné představení výsledků je do značné míry nesystematické, autorka se u různých skupin soustředí na různý výběr sdělovaných výsledku (např. pokud se genderová rigidita projeví u skupiny, u které je předpokládána, je tato vyzdvížena, ale v opačném případě není vůbec zmíněna) a v tomto smyslu jsou tedy její závěry poněkud zavádějící.

Dále, odpovědi dětí jsou sice shrnuty do přehledné tabulky, avšak z této jasně nevyplývají zjištění, ke kterým autorka dochází (např. posun k určité genderové rigiditě u dětí věkově starších). Domnívám se, že zde může hrát roli dvojí způsob zjišťování genderové stereotypie (vlastní iniciativa dětí – „Jak bys oblékl/a postavu jako dívku/chlapce?“ x iniciativa autorky – „A když mu/jí obléknu toto, bude to stále ještě dívka/chlapec?“), které není v tabulce zaznamenáno (tato oba typy výpovědí slučuje). Stejně tak se zde zřejmě projevila autorčina prozatímní nezkušenost, kdy je třeba důsledně dbát na vyvarování se zkreslenosti výsledků na základě toho, jaké bychom očekávali či jakých bychom chtěli dosáhnout.

Diskusi s literaturou považuji za adekvátní nárokům bakalářské práce, avšak obsahuje sdělení, která by měla být uvedena spíše v teoretické části. Ideálně by se též měla opírat o více než jeden výzkumný materiál.

Celkově práci hodnotím jako kvalitní, byť s určitými nedostatky. K jejím silným stránkám dozajisté patří celková struktura a logická propojenost, kvalitní zpracování teoretické části a originální přístup co se týče způsobu sběru dat. Slabé stránky vidím především v práci s literaturou a celkové interpretaci zjištěných dat. V rámci obhajoby by mě zajímala především otázka možné návaznosti dalšího autorčina výzkumu (např. v rámci magisterského studia) a přínos (ať již výzkumný či osobní), který autorka ve své práci sledává.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 25. 5. 2017

Mgr. Kateřina Mayerová